

А.Є.АТАМАНЕНКО (Острог),
А.А.ХЕЛЕНЮК (Острог)

ДО 80-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА ЛЮБОМИРА РОМАНА ВИНАРА

Є серед учених постаті, діяльність яких — знакова для наукового поступу. Саме до таких належить визначний дослідник української історії та історіографії, засновник і багатолітній редактор єдиного україномовного фахового історичного видання поза Україною — часопису «Український історик» та міжнародного журналу етнічних досліджень «Ethnic Forum» професор Любомир Роман Винар, якому 2 січня 2012 р. виповнилося 80 років. У світі він відомий як талановитий американський і український учений, автор численних наукових досліджень з історії козацтва, культури й державності України, історіографії, бібліографії, біографістики, етнічних студій і допоміжних історичних дисциплін.

Любомир Роман Винар народився у Львові у сім'ї заслужених педагогів Евфрозини й Івана Винарів. У 1944 р. разом із родиною переїхав спочатку до міста

Одерберг (Богумін) у Верхній Силезії, потім до Праги, а після закінчення Другої світової війни — до Баварії (Мюнхен, Карлсфельд, Берхтесгаден). Розпочаті у Львові студії він продовжував у гімназіях Карлсфельда та Берхтесгадена, і вже там відзначався активною громадянською позицією.

У 1949 р. Любомир Винар вступив до Мюнхенського університету, де вивчав суспільні та політичні науки. Одночасно студіював історію України на філософському факультеті Українського вільного університету (Мюнхен), який закінчив у 1955 р., здобувши ступінь магістра філософії. Уже наступного 1956 р. одержав докторат з історії України в УВУ, захистивши дисертацію «Українсько-молдавські відносини у другій половині XVI ст.». Його рецензенти — видатні українські вчені О.Оглоблин та Н.Полонська-Василенко — уважали цю роботу однією з найкращих докторських праць УВУ. Переїхавши до США, Любомир Винар продовжив своє навчання у Клівлендському університеті Вестерн-Резерв, у школі бібліотечних та інформаційних наук, а в 1964 р. став габілітованим доктором Українського вільного університету, захистивши монографію про Андрія Войнаровського.

Із 1959 р. працював у різних професійних і наукових установах, був професором у Колорадському, Денверському, Боулінг-Грінському та Кентському університетах США. У 1968–1970 рр. на запрошення професора Омеляна Прицака працював консультантом українознавчої програми Гарвардського університету. У 1969 р. найменований спочатку надзвичайним, а невдовзі — звичайним професором УВУ. У 1971 р. в Кентському державному університеті заснував науковий центр дослідження етнічних публікацій та культурних інституцій, а в 1980 р. — уже згаданий міжнародний науковий журнал «Ethnic Forum». У 1971–1990 рр. був координатором постмагістерських студій бібліотечної школи

Кентського державного університету, завідувачем відділу дослідницьких стипендій (1984–1987 рр.).

У 1963 р. Любомир Винар започаткував науковий історичний журнал «Український історик», що й до сьогодні залишається провідним виданням української національної історіографії поза Україною і в якому співпрацюють дослідники з діаспори та Батьківщини. Майже півстоліття Л.Винар – беззмінний головний редактор цього авторитетного часопису.

У 1964 р. Любомир Винар став співзасновником Українського історичного товариства, яке виконує функції консолідуючої наукової установи з української історії та спеціальних історичних дисциплін у світі. Тут він зумів об'єднати представників різних наукових поколінь дослідників, які працювали за межами України. У 1975 р. професор Л.Винар афілював УІТ з Американською історичною асоціацією, що вивело товариство на рівень американської та світової історичної науки. Завдяки багатолітній і натхненній праці свого президента інституції вдалося реалізувати низку різноманітних, у тому числі й видавничих, проєктів, сприяючи конструктивній співпраці між науковими установами в Україні та діаспорі й ставши ініціатором та організатором численних міжнародних наукових форумів, конгресів і конференцій.

Опублікований науковий доробок ученого на сьогодні налічує понад 2000 праць, включаючи 60 книжкових видань (монографії, довідники, підручники для американської вищої школи), а також наукові та інформаційні статті, рецензії, публікації документів і матеріалів.

На початку наукової діяльності великий інтерес у Л.Винара викликали проблеми історії українського козацтва XVI–XVII ст. та гетьманської держави XVIII ст. Крім праць із політичної історії та історії друкарства багато уваги дослідник приділив відомим діячам цього періоду, опрацювавши монографії про Андрія Войнаровського та Дмитра Вишневецького, дослідження про Максима Кривоноса та ін.

У другій половині 1960-х рр. Л.Винар став ініціатором системного неупередженого вивчення діяльності й наукової творчості М.Грушевського, причому в ті часи, коли політичні симпатії та антипатії багатьох українських західних дослідників суттєво впливали на оцінку наукового доробку колишнього голови Центральної Ради. Пізніше Любомир Винар розробив теоретичні засади міждисциплінарної наукової дисципліни грушевськознавство, в «Українському історик» було започатковано постійну рубрику «Грушевськіана», а в 1974 р. – видавничу серію УІТ під цією ж назвою. Можна погодитися з твердженням фахівців, що науковий доробок ученого у цій галузі заклав міцний фундамент для наступних досліджень постаті М.Грушевського в Україні.

Ювіляр до сьогодні значну увагу приділяє праці в українських наукових установах діаспори. Багато років він є дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка, співпрацював із В.Кубійовичем в «Енциклопедії українознавства», а з відновленням роботи НТШ у Львові зумів організувати з ним співпрацю Українського історичного товариства, реалізуючи спільні науково-видавничі проєкти, якими з боку НТШ опікувалися Олег Романів та Олег Купчинський.

Багато років життя Любомира Винара пов'язані з Українською вільною академією наук у США, в якій він сьогодні є віце-президентом, а також очолює протягом тривалого часу історичну секцію УВАН, керує діяльністю видавничої комісії, кілька років очолював комісію дослідів української імміграції. Неодноразово Л.Винар організовував різноматематичні конференції УВАН, часто разом з іншими науковими установами діаспори, в яких брали участь і вчені з України. Двічі ювіляр очолював Світову наукову раду при Світовому конгресі українців, під час відзначення 1000-ліття хрещення України-Руси обирався віце-президентом організаційного комітету тощо.

Одним із головних завдань українських учених поза Україною Любомир Винар, як і більшість його попередників та колеґ, уважає наукову працю на міжнародній арені. Він зумів зробити УІТ колективним членом Американської історичної асоціації (American Historical Association), що дозволило розглядати проблеми українознавства на конференціях, організованих у рамках з'їздів об'єднання американських істориків. Водночас особисто був дійсним членом багатьох міжнародних наукових товариств, серед яких – Американська історична асоціація, Американська асоціація для поширення славістичних студій (AAASS), Американська асоціація для дослідження національностей (ASN), Американська бібліотечна асоціація (ALA) та інші, а в деяких із них обирався до складу керівних органів. Наприкінці 1960-х – на початку 1970-х рр. Любомир Винар був офіційним консультантом українознавчої програми Гарвардського університету, багато років активно співпрацював з українознавчою програмою Іллінойського університету. Крім того, очолював Академічну раду при уряді УНР в екзилі та разом з її делегацією брав участь у передачі атрибутів державності обраному Президентові України Леонідові Кравчукові.

За заслуги в розвитку української науки Світовий конгрес вільних українців відзначив Любомира Романа Винара званням «Українець року» (1984 р.), нагородив медаллю Св.Володимира (Торонто, 1993 р.). Ювіляр має численні нагороди та відзнаки, зокрема від Президії НТШ у Львові – медаль Михайла Грушевського (Львів, 1994 р.), від Міжнародного фонду М.Грушевського – диплом за визначний внесок у справу повернення Україні М.Грушевського (Київ, 1996 р.), від Івано-Франківської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців – премію імені академіка Івана Крип'якевича (2000 р.) та ін. У 2010 р. багатолітню працю вченого відзначила Фундація імені Тетяни й Омеяна Антоновичів.

Ювіляр був обраний почесним академіком Національного університету «Острозька академія» (1999 р.), почесним доктором Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (2002 р.) та Національного університету «Острозька академія» (2006 р.), почесним професором Волинського університету імені Лесі Українки (2006 р.), почесним професором і почесним керівником кафедри історії української діаспори Національного університету «Острозька академія» (2006 р.).

Творча спадщина Любомира Романа Винара – це важлива частина національної інтелектуальної скарбниці, а сам дослідник – талановитий учений, здібний організатор науки та популяризатор української культури, на благо яких він самовіддано працює все своє життя. Побажаймо ж шановному ювілярові нових творчих задумів і досягнень!